

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА
Факультет філософії та суспільствознавства**

ГУМАНІТАРНИЙ КОРПУС

Випуск 36

**Збірник наукових статей з актуальних проблем
філософії, культурології, історії, психології та педагогіки**

**Вінниця
«ТВОРИ»
2020**

УДК 159.9+1+37+93](063)
ББК 88я431+87я431+74я431+63я431
Г94

*Рекомендовано до друку Вченою радою Факультету філософії та суспільствознавства
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол №4 від 24.11.2020 р.)*

Редакційна колегія:

Бондар В.І. – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, факультет педагогіки та психології НПУ імені М.П. Драгоманова, заслужений працівник освіти України.
Дробот І.І. – доктор історичних наук, професор, декан факультету філософії та суспільствознавства НПУ імені М.П. Драгоманова, заслужений діяч науки і техніки України.
Долінська Л.В. – кандидат психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології факультету філософії та суспільствознавства НПУ імені М.П. Драгоманова, заслужений працівник освіти України.
Глушко Т.П. – доктор філософських наук, професор кафедри філософії факультету філософії та суспільствознавства НПУ імені М.П. Драгоманова, заступник декана з наукової роботи та міжнародних зв'язків
Крагель К.О. – голова Студентського наукового товариства факультету філософії та суспільствознавства НПУ імені М.П. Драгоманова
Матвієнко О.В. – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та методики початкового навчання, заступник декана факультету педагогіки та психології НПУ імені М.П. Драгоманова з наукової роботи.
Морозов І.В. – доктор культурології, професор кафедри менеджмента соціокультурної діяльності Білоруського державного університету культури і мистецтв.
Меднікова Т.С. – доктор філософських наук, професор кафедри культурології та філософської антропології НПУ імені М.П. Драгоманова.
Митник О.Я. – доктор педагогічних наук, завідувач кафедри практичної психології НПУ імені М.П. Драгоманова.
Можейко М.О. – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії та методології гуманітарних наук Білоруського державного університету культури і мистецтв.
Політевич О.Е. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інформаційних ресурсів і комунікацій Білоруського державного університету культури і мистецтв.
Приходько Ю.О. – доктор психологічних наук, професор кафедри психології і педагогіки факультету педагогіки та психології НПУ імені М.П. Драгоманова.
Синьов В.М. – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, почесний декан факультету спеціальної та інклюзивної освіти НПУ імені М.П. Драгоманова, президент Асоціації корекційних педагогів України.
Stępaniuk Joanna – Doktor nauk społecznych, Państwowa Uczelnia im. Stefana Batorego w Skierniewicach, Uniwersytet Warszawski.

У збірнику подано наукові статті за матеріалами V Міжнародної науково-практичної конференції «Наукові пошуки: актуальні дослідження, теорія та практика» (4 грудня 2020 р.), яка відбулась з використанням сервіса відеоконференцій ZOOM. У працях аспірантів, студентів та молодих вчених з України та Польщі висвітлено актуальні теоретичні та прикладні проблеми психології, філософії, культурології, історії, педагогіки, а також представлено міждисциплінарні пошуки та здобутки.

Рецензенти:

Лапченко І.О. – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології і педагогіки факультету педагогіки та психології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова
Розова Т.В. – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри культурології, мистецтвознавства та філософії культури Одеського національного політехнічного університету

Упорядники:

Можган Віктор, міжфакультетські кандидатські культурологічні студії, Факультет міжнародних і політичних досліджень, Ягеллонський університет в Кракові
Русаків С.С. – кандидат філософських наук, доцент кафедри культурології та філософської антропології НПУ імені М.П. Драгоманова.

За точність викладених фактів та коректність цитування відповідальність несе автор

Гуманітарний корпус: [збірник наукових статей з актуальних проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії] – Випуск 36. – Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2020. – 156 с.

ISBN 978-966-949-675-1

УДК 159.9+1+37+93](063)
ББК 88я431+87я431+74я431+63я431

© Автори статей, 2020
© Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2020
© Видавництво «ТВОРИ», 2020

ISBN 978-966-949-675-1

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
M.P. DRAHOMANOV NATIONAL UNIVERSITY OF PEDAGOGY
Faculty of Philosophy and Social Science

HUMANITARIAN CORPUS

Issue 36

**Collection of scientific articles on contemporary problems of
philosophy, cultural studies, psychology, pedagogy and history**

Vinnytsia
«TVORY»
2020

Members of Scientific Board:

V.I. Bondar, Doctor of Sciences in Pedagogy, Professor, full member of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Faculty of Pedagogy and Psychology of M.P. Drahomanov National University of Pedagogy, Meritorious Worker of Education of Ukraine

I.I. Drobot, Doctor of Sciences in History, Professor, Dean of the Faculty of Philosophy and Social Science of M.P. Drahomanov National University of Pedagogy, Meritorious Worker of Science and Engineering of Ukraine

L.V. Dolynska, PhD in Psychology, Professor, Chair of the Psychology Department of Philosophy and Social Science of M.P. Drahomanov National University of Pedagogy, Meritorious Worker of Education of Ukraine

T.P. Hlushko, Doctor of Sciences in Philosophy, Assistant Dean of the Faculty of Philosophy and Social Science of M.P. Drahomanov National University of Pedagogy for Academic Matters and International Relations

K.V. Kraheil, Chairman of the Student scientific society, Faculty of Philosophy and Social Science of M.P. Drahomanov National University of Pedagogy

O.V. Matviyenko, Doctor of Sciences in Pedagogy, Professor at the Department of Pedagogy and Methodology of Primary Education, Assistant Dean of the Faculty of Pedagogy and Psychology of M.P. Drahomanov National University of Pedagogy for Academic Matters

I.V. Morozov, Doctor of Cultural Studies, Professor at the Department of Management of Sociocultural Activities of Belarusian State University of Culture and Arts

H.S. Mednikova, Doctor of Sciences in Philosophy, Professor at the Department of Cultural Studies of Philosophy and Social Science of M.P. Drahomanov National University of Pedagogy

O.Y. Mytynyk, Doctor of Sciences in Pedagogy, Chair of the Department of Practical Psychology of M.P. Drahomanov National University of Pedagogy M.O. Mozheiko, Doctor of Sciences in Philosophy, Professor, Chair of the Department of Methodology of Humanities of Belarusian State University of Culture and Arts

M.A. Mozheiko, Doctor of Sciences in Philosophy, Professor, Chair of the Department of Philosophy and Methodology of Humanities of the Belarusian State University of Culture and Arts

A.E. Palitsevich, PhD in Pedagogy, senior lecturer of the Department of the theory and history of information-document communication of Belarusian State University of Culture and Arts

Y.O. Prykhodko, Doctor of Sciences in Psychology, Professor at the Department of Psychology and Pedagogy of the Faculty of Pedagogy and Psychology of M.P. Drahomanov National University of Pedagogy, Academician of the Academy of Sciences of the Higher School of Ukraine

V.M. Syniov, Doctor of Sciences in Pedagogy, Professor, full member of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, honorary Dean of the Faculty of special and inclusive education of M.P. Drahomanov National University of Pedagogy, President of the Association of Correctional Pedagogues of Ukraine

Stepaniuk Joanna – Doktor nauk społecznych, Państwowa Uczelnia im. Stefana Batorego w Skierniewicach, Uniwersytet Warszawski.

This collection features scientific articles based on materials of the V International scientific conference “Scientific research: current research, theory and practice” (December 04, 2020), on the basis the ZOOM video conferencing service.

Works by undergraduate and postgraduate students and young scientists from Ukraine and Poland address contemporary theoretical and applied problems of psychology, philosophy, cultural studies, history and pedagogy, and present interdisciplinary research and findings.

Reviewers:

Maydanyuk I.S., Doctor of Sciences in Philosophy, Professor, Chair of the Cultural Studies Department, Faculty of Humanities and Pedagogy of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

Rozova T.V., Doctor of Sciences in Philosophy, Professor, Chair of the Cultural Studies, art history and philosophy of culture Department of the Odessa National Polytechnic University

Compiled by:

mgr Wiktor Moźgin, Wydziałowe Kulturoznawcze Studia Doktoranckie, Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

S.S. Rusakov, PhD in Philosophy, Associate Professor at the Department of Cultural Studies of M.P. Drahomanov National University of Pedagogy

The author is responsible for the accuracy of the facts and correctness of citation.

Humanistic Corpus: [collection of scientific articles on contemporary problems of philosophy, cultural studies, psychology, pedagogy and history] – Issue 36. – Vinnytsia: TVORY, 2020. – 156p.
ISBN 978-966-949-675-1

© Article authors, 2020

© M.P. Drahomanov National University of Pedagogy, 2020

© TVORY, 2020

ФІЛОСОФСЬКА РЕФЛЕКСІЯ ОСВІТНІХ ТЕНДЕНЦІЙ МЕТАМОДЕРНУ

Камардаш Наталія Володимирівна
аспірант ХНУ імені В.Н.Каразіна
natalkamardash@gmail.com
Науковий керівник –
д.філ.наук, проф. О.М.Перепелиця

Протягом ХХ ст. динаміка подій і перетворень змусила не одне покоління замислитися над суттю існування, природою людини та як поєднати індивідуальне, соціальне і природне максимально ефективно, навіть сам зміст названих понять піддався перегляду, результатом якого стала відмова від однозначних і догматичних визначень. Друга половина минулого століття збагатилася барвами постмодернізму, які, хоча і не всім подобалися (і подобаються), але все ж змусили подивитися на світ інакше, певним чином зумовлюючи сьогодення. Освіта, як ключовий інститут суспільства, стала не тільки об'єктом прискіпливого дослідження і критики, але і тією сферою, що, не зважаючи на стигму «моноліту авторитарності», зазнала суттєвих змін і перетворень, змінивши свій простір, практики та методи. І все ж реальність нам постійно доводить, що «вдосконаленню немає меж», критика освіти триває, вимагаючи більш адекватних, гнучких та оперативних реакцій на вимоги суспільства, визнаючи, таким чином, важливу роль освіти у формуванні суб'єктивності, що транслюватиме певний спосіб буття і мислення в своїй подальшій діяльності. Але чи всі вимоги завжди об'єктивні? Або, слідуючи логікою постмодернізму, чи всі вони мають сприйматися такими? Чи завжди освіта повинна «задовольняти потреби», замість того, щоб залишатися тим інститутом, що сприяє їх формуванню? При чому формуванню не тільки тих потреб і ціннісних орієнтацій, які потрібні для виконання економічно вигідних функцій, а й для того, щоб суб'єктивність була здатна, за словами П. Слотердайка, «переходить від простого оформленого буття на бік формуючого буття», долати свої «лінощі» роботи над своїм внутрішнім світом, реабілітувати, нарешті, ерімелсія heautou (піклування про себе), про що так мріяв М. Фуко та згадати/відродити/реалізувати світ «людей у високих культурах», які опікуються тим, «щоб культурний час був часом духовних взірців» [2].

«Безповортне повалення метафізики духу поховало освіту під своїми уламками», - заявив Т. Адорно вже більше півстоліття тому [1, с.138]. Можливо, настав час розібрати ці завали? – здається, саме таке питання можна поставити в межах сучасної тенденції метамодерну, що намагається об'єднати, гармонізувати, вирішити конфлікт між модерном і постмодерном, продукуючи ідею пошуку вирішення проблем через оптимальне поєднання відповідних концептів, повернення окремих атрибутів класицизму,

відторгнення яких, на думку представників метамодерну, дало негативні наслідки перш за все саме для духовної складової нашого буття.

Метамодерн – питання дискусійне, остаточно не оформлене, але вже існує. Сам префікс «мета» для дослідників вказує на оновлення, інновації, тенденцію, що характеризує сучасні суспільства як виразників нового філософського бачення екзистенційних проблем, бачення, що накладає свій відбиток на їх рішення, підходи і відносини [4, с. 35]. Метамодерн – це час пост-іронії в системі осциляторної динаміки сучасної культури, коли ми вимушені «грати потрібні ролі» та навіть прикидатися, згодом реалізуючи реальну поведінку; час необхідності прийняття конкретної позиції, коли потрібно зробити вибір, навіть, якщо немає впевненості в майбутньому і не все, що відбувається навколо, подобається; час необхідності руху і повернення до нарративів і визначень, як засобу «ідентифікувати» світ і орієнтації в ньому; час синтезу модерну і постмодерну в «динаміці коливач» цифрового суспільства, основу якого створюють адаптивні структури і нові аксіологічні акценти. І все це з поверненням до духовних, навіть містичних «джерел» людського сприйняття себе і того, що відбувається навколо, з відмовою від цинізму, скептицизму, непродуктивної критики та готовність до прийняття іншої думки, якщо вона виявиться більш переконливою та продуктивною, до співпраці і конструктивного пошуку спільного, замість зосередженості на відмінностях та взаємному відмежуванні [3]. Ось, загалом, стисла суть метамодерну, який проявляє себе вже досить активно в культурі, мистецтві, «опановує» філософію та освіту. Прикладами метамодерних освітніх трансформацій визнаються освітні моделі північних країн [5], зокрема цікавим є досвід Фінляндії, який останнім часом досить активно презентований і в Україні. Базовими ідеями для цих моделей є особистісне зростання, індивідуальна свобода і цілісність, що реалізуються в автономній освітній системі з певною організацією освітнього простору, як території співробітництва, самоорганізації та особистісної відповідальності.

Освітній досвід включає в себе не тільки академічний розвиток людини, це досвід багатогранний, різнобічний та значущий для подальшого індивідуального та суспільного буття. Чи стане метамодернізм з його прагматичним романтизмом, який не обмежений ніякими ідеологічними підвалинами, закличками рухатися вперед і коливатися між і за межами полюсів модерну і постмодерну [6] мейнстрімом, в тому числі і в освітній практиці, покаже час, але те, що він актуалізує важливі питання, привертає до себе увагу і вже реалізується у важливих суспільних сферах є безперечним фактом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адорно Т. Теорія напівосвіти. *Філософія освіти*. 2017. № 1. С. 128–152.
2. Слотердайк П. Ти мусиш змінити своє життя. *Філософія освіти*. 2014. № 1. С. 76–87. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhilEdu_2014_1_7
3. Сюдюков Н. Інтерв'ю с Робином ван ден Аккером. *Metamodern*. URL : <http://>

metamodernizm.ru/robin-van-den-akker/

4. Baciua C., Bocoşa M., Baciú-Urzičăb C. Metamodernism – a Conceptual Foundation. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2015. URL : <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042815055731>

5. Gokhan Kilicoglu & Derya Kilicoglu The Birth of a New Paradigm: Rethinking Education and School Leadership with a Metamodern «Lens». *Studies in Philosophy and Education*. 39 (5) : 493-514 URL : <https://link.springer.com/article/10.1007/s11217-019-09690-z>

6. Turner L. Metamodernist//Manifesto. URL : <http://www.metamodernism.org/>

ELDERLY PEOPLE INTERESTED IN ASSISTANCE SERVICES ON SELECTED EXAMPLES

Kawa Janusz, MA
University of Rzeszow
januszkawa@msn.com

In Poland, awareness of the specifics of the problems of older people and the challenges associated with aging populations is increasing. The need to implement measures aimed at improving the situation of the elderly is reflected in the basic strategic and program documents outlining the directions of senior and social policy for the coming years. We are still dealing with an increasing number of elderly people, which in the near future will generate care deficit problems. As researchers note, as the proportion of older people in society increases, more carers will be needed than they are today. Brzezińska and Wójcik emphasizes that the increase in the number of sick people will result in an increased demand for care, which is very exhausting both physically and mentally, and is also expensive¹.

Acting as a guardian is associated with the risk of lowering the quality of life, primarily for family carers. What's more, there will soon be a rapid increase in the number of people reaching the age of 80 and an equally dynamic increase in the number of people who, according to the current law, acquire the right to special treatment due to reaching the age associated with the assumed, rapidly increasing dependence, i.e. people aged 75 years. From 2021, we will see a very rapid increase in the number of people reaching the age of 75, and from 2026 - 80-year-olds. Each time during one calendar year the number of people reaching a given age will increase by 40%. Therefore, it should be suspected that - assuming no major changes in health and fitness - the demand of the elderly for support services will increase dramatically².

---

1 Brzezińska A., Wójcik S., *Zasoby opiekunów osób starszych i ich uwarunkowania*, Warszawa 2012, s. 12.

2 Ibidem., s. 14.